

Życiorys prof. dr hab. Jana Łopuskiego

Prof. dr hab. Jan Łopuski to żołnierz Września 1939 roku, uczestnik konspiracji, wywieziony w 1945 r. do ZSRS. Po wojnie kontynuował studia prawnicze, zajmował się prawem morski, był dziekanem Wydziału Prawa Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu. Jest wybitnym specjalistą w zakresie międzynarodowego prawa handlowego, prawa morskiego i ubezpieczeniowego, członkiem Towarzystwa Naukowego w Toruniu.

Urodził się 3 stycznia 1917 r. w rodzinie o silnych tradycjach patriotycznych. W 1935 r. rozpoczął studia w Akademii Handlowej i na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego. Dyplom magistra uzyskał w 1939 r. Po wybuchu wojny zaciągnął się do wojska jako ochotnik. Służył w 24. Dywizji Piechoty. Uniknął niewoli, a na początku 1940 r. wstąpił w szeregi tworzącej się armii podziemnej, służąc w Inspektoracie Rejonowym Rzeszów ZWZ-AK.

W 1943 roku mianowany został na ppor. czasu wojny. Brał udział w licznych akcjach dywersyjnych, uczestniczył w przyjmowaniu zrzutów, zostając w maju 1944 roku oficerem broni i przerzutów podziemnych Inspektoratu Rejonowego Rzeszów AK. Uczestniczył w akcji „Burza”. Za swoją działalność bojową został odznaczony Krzyżem Srebrnym Orderu Virtuti Militari. Po zajęciu Polski przez wojska sowieckie kontynuował swoją działalność konspiracyjną i bojową w strukturach podziemia. Został aresztowany pod koniec 1944 r. przez sowiecki kontrwywiad wojskowy, a następnie wysłany do łagrów, gdzie pracował m.in. w kamieniołomach. W 1945 r. został zwolniony i wrócił na Rzeszowszczyznę. Nawiązał ponownie kontakt z konspiracją i za zgodą swojego przełożonego ppłk. Łukasza Cieplińskiego wyjechał na Zachód. Podjął służbę w Polskich Siłach Zbrojnych na Zachodzie.

W 1947 r. wrócił do kraju i podjął pracę w charakterze m.in. adwokata. Od 1971 r. był pracownikiem Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. W 1984 r. otrzymał tytuł profesora zwyczajnego. Jest uznanym ekspertem w dziedzinie prawa morskiego. Autor ok. 250 publikacji, głównie właśnie z zakresu prawa morskiego. 10 listopada 2000 r. otrzymał tytuł Honorowego Obywatela Rzeszowa. W 2006 r. Senat UMK przyznał mu najwyższe wyróżnienie – „Konwalię Kopernikańską (Convallaria Copernicana)” – za olbrzymi wkład w prace uczelni. Obecnie mieszka w Gdyni.

Od lat 80. XX w. prof. Jan Łopuski angażował się w upamiętnienie historii najnowszej Polski. Jest opiekunem pamięci ppłk. Łukasza Cieplińskiego i innych oficerów organizacji Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość. Jest animatorem i uczestnikiem licznych spotkań z kombatantami i młodzieżą, której zaszczepia wartości w myśl hasła „Bóg, Honor, Ojczyzna”. Od lat dokumentuje losy żołnierzy podziemia małopolskiego. Przygotował m.in. książkę „Losy Armii Krajowej na Rzeszowszczyźnie (sierpień-grudzień 1944). Wspomnienia i dokumenty”. Opracowanie napisane w okresie stanu wojennego ukazało się drukiem w 1990 r. Jest życzliwym krytykiem prac młodego pokolenia historyków, a także ich mentorem.

W roku 2007 wydał książkę pt. „Pozostać sobą w Polsce Ludowej. Życie w cieniu podejrzeń”. Jest to dzieło unikalne, oparte na dwóch rodzajach źródeł – własnych wspomnieniach oraz dokumentach komunistycznego aparatu represji. Dzięki temu nabrało ono swoistej wartości. To zderzenie archiwaliów z własną pamięcią spowodowało, że powstało dzieło prawdziwe i krytyczne, które zachowuje obraz przemian społecznych i politycznych Polski komunistycznej, wpisanych jednocześnie w historię własną, bardzo osobistą.

Uczony w swoim życiu kieruje się wartościami uniwersalnymi w cywilizacji europejskiej: honorem, sprawiedliwością i wiernością elementom tradycji. Widać to zarówno w jego publikacjach, jak i działalności edukacyjnej. Warte podkreślenia jest również, że prof. Jan Łopuski był pierwszym dziekanem Wydziału Prawa i Administracji UMK (w latach 1981-1982), który został wybrany w sposób w pełni niezależny od władz komunistycznych.

W 2010 r. uhonorowany przez Kapitułę Nagrody Kustosza Pamięci Narodowej.

przygotował:

Jan Daniluk
starszy inspektor – asystent prasowy
Biuro Edukacji Publicznej IPN Oddział w Gdańsku
ul. Słoneczna 59 a, 81-605 Gdynia
tel. (58) 668 49 06, kom. 664 748 124
jan.daniluk@ipn.gov.pl